List 50. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. decembra 1874.

Obseg: Žalostni nasledki dualizma postav o Turški goveji kugi. — O drenaži. (Dalje.) — Ukaz ministerstva za poljedelstvo od 15. maja 1874, št. 4318, s katerim se določila porabi privatnih (necesarskih) žebcev za spuščanje ali plemenjenje dopolnujejo, nekoliko pa spreminjajo. (Konec.) — Samo, kralj slovenski. — Profesor bibliolekar Matija Čop. — Sloga. (Konec.) — Iz sodnijskega življenja. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Žalostni nasledki dualizma postav o Turški goveji kugi.

Politični dvalizem, to je, razcép Avstrije na dva kosa -- Cislajtanijo in Translajtanijo — je v malo letih že toliko škode tudi v materijalnem oziru deželam neogerskim prizadjal, da zdaj to sprevidijo že tudi tisti, ki so izprva zagovarjali Beustov razcep Avstrije na dvoje.

Opustivši na stran vse druge napake in škode govorimo tù le o škodi dualizma za živinorejo naših dežel.

Da nimamo živinske solí, ki bi jo gospodarji naši dober kup dobivali na veliko korist in pospeh živinoreji, krivi so edini Magjari (Ogri), in če kak poslanec interpelira v državnem zboru ministra, naj bi se nam dala živinska sol, odgovarja mu: „ne morem“, kajti pogodba z Ogri tega ne pripušča. Sedanje ministerstvo ni sicer dualizma vstvarilo, al — ono tudi resne besede nima zato, da bi se razvezala ta našim deželam toliko škodljiva zaveza!

Zdaj pa še nekaj druzega in hujega.

O goveji kugi Turški imamo mi ostre postave, da se zatrè začetek njen in zapreči razširjanje njeno. Na Ogerskem ni take postave ali prav za prav nimajo nobene postave, ki bi se skladala z našo. Dasiravno že od leta 1710 razsaja grozna ta kuga po različnih deželah Evrope, je na milijone živine pokončala in so umni zdravniki povsod poskušali ozdraviti jo, vendar še dandanes nimamo celó nobenega zdravila za njo, kakor nobenega tudi ne poznamo o človeški Azijski kugi. Zato je edina modra postava ta, da se o začetku živinske kuge brž pobije vsa živina, ki je za to kužno boleznijo bolna ali nje sumljiva, — lastniki take živine pa se odškodujejo iz državne blagajnice.

To je prava in edina pomoč. Al Ogerska vlada nima te postave v svojih deželah, in tako že čez dve leti neprenehoma davi ta kuga govejo živino na Hrvaškem, od kodar smo jo dobili na Primorsko, Kranjsko in Štajarsko, in zopet zdaj razsaja o Reški županiji in v Istri, ter Kranjsko deželo v hudo nevarnost stavi. Naša revna Notranjska stran je to leto že toliko nadlog prestala, da je groza, kajti zaprtija zavoljo kuge, prepovedani sejmi, slaba letina, neusmiljeno izterjevanje davkov zadušili bodo popolnoma revno stran Notranjsko. In veliko tega je kriv nesrečni dualizem v postavah za govejo kugo.

Že dve leti opominja deželna vlada Kranjska in je opominjal tudi deželni zbor Kranjski ministerstvo Dunajsko, naj na vso moč pritiska na ministerstvo Ogersko, da se konec storí nesrečnemu dvalizmu o postavi za govejo kugo, — al vse je le klic vpijočega v pušavi!

Namesto da bi bilo naše zdravniško društvo v Ljubljani se v zboru svojem 28. u. m. na isto edino pravo stališče vstopilo, se je razhajalo v praznih utopijah, ki so celó tako daleč segle, naj bi po svetu „nemške učenosti“ govedom gorkomér v rit vtikovali, in po stopinjah toplote se odločevalo: katere živine meso, čeravno je kuge že sumljivo, bi se še vživati dalo! Gosp. dr. Eisel-u ni zameriti, da je s takim komičnim svetom se oglasil v zboru, al čudili smo se drugim o goveji kugi izvedenim zdravnikom, da niso po vrednosti ilustrirali njegovega nasveta. Meso za govejo kugo samo sumljive živine je tudi že po naši postavi za vžitek pripuščeno; al sumljivost se ne dá meriti po „ritni toploti“, ki že v zdravem stanu ni pri vsi živini enaka, in ker sumljive živine mesá si ne upa noben mesar prodajati, ker vé, da bi ga nobeden ne kupil, če je ljudém znano, da je živina iz kužnega hleva ali kužne vasí v mesnico prišla. Zatoraj pustite na stran vse prazne čenčarije in ne zapeljujte ljudí, ki, beroč take nasvete, mislijo pravico imeti poskušati to in uno, skrivati začetek bolezni, in tako povod dati, da se širi iz hleva v hlev, iz kraja v kraj. Vlada naj daje skušnje delati v posebnih, tako imenovanih „kužnih hlevih“ (Pestställen); drugi ravnajmo po postavi!

O drenaži.

Spisal Fr. Kuralt.

(Dalje.)

V. Izpeljavanje drenaže.

Predno se prične izpeljavati drenaža, treba je, da se spoznava zemlja in njena sostava, namreč poiskati se mora vzrok njene močvirnosti. Vzrok močvirnosti pa lahko nastane na več načinov. Težka ilovčasta zemlja je že o svoji sostavi taka, da vode ne spušča v globočino, zatoraj provzročuje tudi njeno močvirnost. Nahaja se pa večkrat lahka, ilovčasta, s kre-

menikom pomešana zemlja, a vendar je tudi močvirna. Vzrok take močvirnosti nahaja se pa gotovo niže v zemlji, namreč da se pod lahko ilovčasto plastjo nahaja neka druga neprederljiva plast, katera vodi zaprečuje, da ne more globokeje plesti. Jako važno je dobiti ta vzrok, kajti od globočine one plasti odvisna je tudi potem globočina drenaže. Ravno tako važno je, ako močvirnost zemlje nareja kak podzemeljski studenec, da se dobi, ako mogoče, njegov izvir, in potem na pravem kraju napravi drenaža. Da spoznamo sostavo zemlje gledé njenih plasti, treba je, da napravimo na najnižih, kakor na najviših mestih zemljišča jarke po devet čevljev dolge, dva čevlja široke in 4 do 6 čevljev globoke. Ako se v tej globočini voda še ne najde, upotrebi se potem podzemeljski sveder, s katerim se lahko spoznava sostava zemlje, in kako globoko se nahaja plast, ki vode ne spušča v globočino.

Ko se je dobil vzrok močvirnosti, treba je spoznati tudi lego ali nagnenje zemljišča. Da se moremo prepričati o pravi legi, upotrebi se za to vodna tehtnica ali pa tudi ivel imenovana. S tem strojem lahko se razvidi največa in tudi najniža lega zemljišča, kakor tudi njegovo nagnenje.

Naredi se potem načrt, po katerem se morajo delati jarki, v katere se polagajo drenažne ceví.

Jarki pri drenaži so trojni, in to 1. sušilni jarki, to so oni, v katere se polagajo najmanjše ceví, katere naravnost iz vseh krajev zemlje vodo vlečejo in jo odpeljavajo v nabiralni jarek. Ta jarek kakor tudi v njem položene cevi so nekoliko veči kot sušilni jarki in njihove cevi. Nabiralni jarki spojeni so z odpeljavnim jarkom, to je z jarkom, kateri vso vodo iz zemljišča izpeljava. Navadno je ta jarek odprt, akoravno je mnogo boljši, da se tudi v ta jarek položé drenažne ceví.

Lega ali nagnenje jarkov odvisno je od lege površja zemljiščinega. Ako je zemljišče že po naravi nekoliko nagnjeno, se lahko dá drenaža izpeljavati. Težji je pa, ako je zemljišče popolnoma vodoravno. Jarki morajo imeti potem pad, in sicer nikdar manjšega ne kot na 500 čevljev vsaj za 1 čevelj. Pri manjšem padu jarkov se voda slabo odteka, cevi se lahko z blatom napolnijo ter se odtek popolnoma zapreči. Če ima pa zemljišče nejednako lego, in da je njegovo površje celó veliko, se razdelí v več delov, in vsi nabiralni jarki potem spojijo z odpeljavnim jarkom. V obče pa veljá pravilo, da se sušilni jarki naredé vedno proti oni strani, proti kateri zemlja najbolj visí, nabiralni jarki pa vedno na najniži legi zemlje. (Dal. prih.)

Nove postave.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo od 15. maja 1874, št. 4318,

s katerim se določila o porabi privatnih (necesarskih) žebcev za spuščanje ali plemenjenje dopolnujejo, nekoliko pa spreminjajo.

(Konec.)

12. Takih žebcev, katere so pri razdajanji konjerejskih darílí (premijev), ki je bilo pred dotično dobo spuščanja, poslavili z državnim darílom, praviloma nij treba še posebej priganjati pred pregledovalno komisijo, da bi dovolila za omenjeno spustno dobo žebca spuščati.

Vendar naj gospodar takega žebca, predno ga porabi za spuščanje, gré k dotični pregledovalni komisiji ter naj, pokazavši jej spričbo o prejetem darilu, poprosi, da mu dá dovolílo za spuščanje žebca.

Ako ni nobenega pomisleka, sme mu pregledovalna komisija brez druzega izročiti dovolilni list, za katerega prosi; ako pa kak pomislek najde, naj mu reče, da žebca prižene.

13. Ako se dovolilni list za žebca že prej dá, tako, da je do časa, ko se res začne spuščati, preteklo čez tri mesece, tedaj ima gospodar dolžnost, žebca, predno ga porabi za spuščanje, še enkrat po preskušenem živinskem zdravniku ali živinozdravnem kovaču, katerega politično okrajno oblastvo v to določi, preiskati dati, če je zdrav ali ni.

To, kar najde, in dan, katerega je ogledaval žebca, naj živinozdravni organ zapiše na dotični dovolilni list, ter mora gospodar, predno žebca začne spuščati, položiti ta list pred dotično politično okrajno oblastvo, da mu ga vidira.

14. Ako se v slučaji, omenjenem pod 13, ali pri mesečnem preiskovanji takega žebca po živinozdravniku, katero je zapovedano z ministerskim ukazom od 3. februarija 1866, pokaže kaka spotika, zaradi katere ni več dopustiti, da bi se tisti žebec dalje rabil za plemenilo, tedaj naj preiskovalec to porabo ustavi ter precej naznani to dotičnemu županu, da bode čul nad izpolnitvijo, in pa političnemu okrajnemu oblastvu, da dovolílo nazaj vzeti dá.

15. Politično deželno oblastvo, dogovorno z deželno komisijo za konjerejske reči (oziroma s kmetijsko družbo), sme dopustiti ta izimek od občne dolžnosti, katera po gori omenjenem ministerskem ukazu veljá zastran dovolíla pri žebcih za denar spuščanih, da namreč ne potrebujejo takega dovolíla tisti, ki imajo svoje kobilarije, če hočejo svoje žebce pripuščati h kobilam za pleme iz kake druge kobilarije, niti gospodarji angleških čistokrvnih žebcev, če jih hočejo pripuščati k tujim kobilam. Samo po sebi se razume, da pri tem morajo zdravstveni oziri popolnoma zadovoljevati.

16. Političnemu deželnemu oblastvu je prepuščena skrb za to, da se spustni lističi in vpisniki po zapovedanem obrazci natisnejo ter gospodarjem takih žebcev dá na znanje, kje lahko dobodo teh tiskovin, kolikor potrebujejo.

Državna blagajnica se zaradi tega ne sme obremenjati.

17. Politična oblastva naj skrbé, da se ta določila in zlasti tudi določila s kraja v misel vzetih ministerskih ukazov na tanko izpolnujejo, kolikor poslednja niso predrugačena s pričujočim ukazom, ter naj sosebno čujejo in svojim podstojnim nadzornim organom velevajo čuti nad tem, da se vsak slučaj brezoblastne porabe žebcev brez dovolila ali brezoblastne hoje z žebci od enega v drug kraj zaradi spuščanja, in tako tudi vsak slučaj spuščanja žebcev, ki imajo nalezljivo bolezen na sebi, brez odloga vzame v razpravo, kakor postave pišejo.

18. Preklicujeta se §§. 3 in 4 za Česko izdanega ukaza poljedeljskega ministerstva od 17. avgusta 1870 o tem, kako postopati pri podeljevanji dovolíl za spuščanje privatnih žebcev.

Starozgodovinske stvari.

Samo, kralj slovenski.

Ko je v zadnji čitalnični „besedi“ naš moški zbor pél lepo Försterjevo kompozicijo „Samo“, slišali smo željo, naj bi „Novice“ kaj povedalo o bivšem „slovenskem kralji“, ker marsikdo o njem, razen imena, druzega ne vé.

Radi vstrezamo tedaj tej želji in našim bralcem podamo prepis iz „Dogodivšine Štajerske zemlje“ od Antona Krempl-a, ki v 2. razdelku zgodovinske

svoje knjige pod napisom: „Od začetka narodov preselitja do Karla Vélkega“ o Samo-tu piše tako-le: *)

„Tečas so živinski [1]) Avari do dolnje Dunaje semgor se pergnali, ino so od carigradskega cesara terjali orožje, šace ino deželo, ter se le ravno v Panonio spravlali. Longobardi tedaj, prejd kak so odtod odišli, se z Avarmi za Panonio pogodijo, pa tak, da če Longobardi svojo naprejvzetje v Italii nebi mogli vunspelati, bi Avari zupet mogli odstopiti. Avar to oblubi ino tak prisegne: „Če prelomim mojo prisego, tak naj jaz ino do zadnjega vso mojo ludstvo prejde skuz meč; vse nebesa ino ogen kakti njih božanstvo naj padnejo na naše glave, naj se gore ino lesovje poderejo na nas, naj se Sava proti naturalski postavi k svoji zvirovčini oberne, ino nje jezni valovje naj požrejo nas!“ — Potem Longobardi odidejo, ino strašno razbijajoči vkončajo, kod grejo, vse tak, da je povsod tožna pustina za njimi: ludje grejo celo na malo, ino še toti rédko natorjeni celo obdivjajo, keršanski Mešniki preminejo vsi, njiva z drevjom zarasejo, pripravka nega namer za velko silo, mesta so od vseh stanovnikov zapušene, zidine, kaj njih ne razderejo, od sam sebe razpadnejo. Samo Slovenci so še per vseh totih bojih, razbijanjih ino vkončanjih najbolj v svojih odnegdašnih nastanenstvah se obderžali. [2]) — Longobardi v Italii dobijo, kaj so želeli, ino si tam stalno kralestvo vravnajo.

Zdaj se Avari, kteri so dozdaj bol med Tisoj, Tatrami ino Dunajoj naseljeni, z ognjom ino mečom strahovitno duže dale okoli segali, ino vse slovenske rode med sobom ino okol no okoli sebe pod svojo derečo oblast zmetali, se po Panonii, ino tak ali tudi po naši Štajerski razprestrejo. Tak morejo tudi panonsko-noričanski Slovenci v strašen avarski jarem. Toti grézni ino grozni Avari, zdaj z telkimi slovenskimi rodmi strašno pomnoženi, okol ino okol delajo strah: Turinge persilijo, da njim morejo dati sočivo, ovce ino goveda; oni si podveržejo Slovence v Českoj, Moravskoj ino Lužničkoj; oni v Carigradi napravijo silo, da se njim od tam sem more vsako leto 80.000 zlatov dati; starigradska cesara Maurikios ino Fokas sta si v trepečem strahi pred Avarmi, cesar Heraklius nje viditi more, kak njemi carigradske predmésta oplenijo, on more čuti, da bodo Bizantinci mogli v Azio oditi, on more gledati, kak njemi 270.000 vlovlenih v Panonio odeženejo; mnogi slovenski rodovje kre Dunaje, Tise, Save ino Drave morejo avarskimi močnimi Kani Bajani na očno mignenje pokorni biti.

Toti vbogi Slovenci so na vsakem boji z množinoj svojih ludi mogli naprej iti, ino pervi se z sovražnikom prijeti, oni so mogli najhujše bitve vunderžati, Avarje so pa odzaja ležali, jeli ino pili. Slovenci so mogli od Avarov se pustiti prestaviti, kam se njim je zdelo, ino per najmenjši protivnisti si pustiti vesnice požgati, setva ino njiva si vkončati. Toti od vseh divjakov najdivješi Avarje so imeli velke, na mile duge, z zemloj noterzaježene oplote, vare imenuvane. [3]) V totih so se, doklam je vremen dopustilo, pod golim nebom na živinskih kožah v poživinski loternii, pijanosti ino drugih gerdobah kotali. [4]) Mést so ne terpeli, za tega volo so, kaj je drugim divjakom od mést ali cirkvih prékostalo, vse porušli ino razderli, ter tote razdertine Slovencom za stan pustili. Med njihovimi vari so Slovenci tudi vesnice smeli 'meti. Iz totih varov so le na čase vun šli na zverjadistrelbo ali na porop k drugim ludstvam, kerim so zernje, živino ino ludi sporopali ino z sobom vzeli. Z takšimi pročvzetimi ter z vlovlenimi ludmi so Avarje nesmilno delali: ženske so k vozom zapregli, možki so njim njihov porop pod bitjom (tepenjom) mogli vkupnositi takše teže, kakše se namer živini ne nalagajo. Za kruh so njim samo Slovenci mogli skerbeti, ino še njim velke dače plačuvati, ter nje po zimi per sebi imeti, njim svoj pripravek pustiti potrošiti, ino njim svoje žene ino čeri vnemar prékdati. Iz tega je prišel rod, ker je od avarskih očetov zaveržen, od Slovencev čerten bil, ino se je v tih 200 letih avarskega gospodstva (568—778) med Slovence tak natoril, da še zdaj se Slovencov najde, od kerih se vidi, da so njihove životnosti. Največ so Slovenci v zdajni naši Štajerski, Koroški ino Krajnski od Avarov mogli prestati. [1]) V toti avarski stiski in sužnosti, v kakši še ne so Slovenci nigdar ino nigdi bili, so se oni tak preménili ino od svojega pervega poštenja tak zgubili, da so odpotli od vseh, posebno od Nemcov zaverženi ino čerteni bili. To je nje bolelo ino še nje zdaj bolí. Oni so avarskega nečlovečkega, divjostornega z sobom djanja od strani svojih merskih avarskih silogospodov se tak navolili, ino tudi navoliti mogli, da so od vseh krajov pomoč, ino tak priliko iskali, totega kervavo obtišečega jarma se rešti. Začeli so se tedaj drugi Slovenci od gornje Labe (Elbe) ino zatatranskih krajov, kak tudi od dolnje Dunaje semgor k svojim jednorodnikom v Ilirio, Panonio ino Noriko, k Tisi ino Maroši v zdajno Vogersko, zdol Dunaje v zdajno Serbsko, k Savi ino Dravi v zdajno Bosnio, Dalmacio ino Horvatsko, Kranjsko ino Štajersko prinaseluvati. Na toto pomoč operti so tedaj vsi pod avarsko divjo nečlovečjost verženi Slovenci, posebno pa panonsko noričanski bili pripravleni, le za meč prijeti ino Avare spoklati.

To je gorutanski teržec (tergovec) Samo [2]) na svojih teržkih potih vpamet vzel. On se njim ali postavi za prédnjara, ino tote vse nad Avare sopeče Slovence pod svojo zastavo vkupzbere, gre z njimi nad Avare, ino nje mahom prežene, pokaže per tem tako zvumnost, segurnost ino moč, da ga vsi si za krala izvolijo (623), ino tak si Samo zdaj naredi slovensko kralestvo po zdajni Štajerski, Krajnski, Koroški ino Českí. Ali kumaj so Slovenci pod totim svojim kralom bili sami svoji postali, so že bili v težki boj zapleteni. Frankoskega krala Dagoberta vojšaki so najmre v Gorutanskoj ali Karentanii (tak se je zdaj Norika zvala) Slovence vunporopali, Slovenci so pa nje ubili. [3]) Dagobert, ob tem močno razserdjen, pošle preci svojega žlahtnega Franka Sihara k slovenskemi krali Samoi po zadovolšino. Samo Sihara še le teda pred se pusti, kader je bil po slovensko se oblekel. Zdaj Sihar Samoi povele svojega krala naprejpernese, ino da ne dobí pravega odgovora, se začne pretiti, ino reče Samoi, da so tote dežele ne njegove, temuč frankoskega krala. [4]) Čeravno

*) Popis damo tako, kakor ga je nam nepozabljivi Ant. Krempl spisal. Vred.

[1]) Tak nje vsi spisateli imenujejo.

[2]) Schafarik „Gesch. d. slaw. Sprache u. Literat. (1826) str. 8. — Wien u. s. Landesfürsten, I. 43. i. dr.

[3]) Beseda „var“ še se zdaj v slovenskih ino madjarskih méstnih ino selskih imenah mnogo najde: varaš, Varaždin, Diakovar, Belovar, Salavar itd.

[4]) Wien u. s. Landesfürsten. I., 43. i. dr.

[1]) Lehrb. d. neueren Staatengesch. I., 50.

[2]) Eni Samoa za frankoskega kupca vundajo, ino rečejo, da je ne Slovenec bil, tudi ne v Gorutanii, temuč v Českoj kraluvati začel. Jaz se, kaj se njegovega imena dotične, deržim Šafarika, ker reče, da je Samo ime slovensko; kaj pa na njegovo kralestvo spada, ostanem per totih, keri poleg našega Anonima rečejo, da je Samo v naših krajih kraluvati začel.

[3]) Wartinger Gesch. der Steierm. str. 29.

[4]) Da je gotoski kral Vitiges (537) Noriko ino tal Panonie močnim Frankom mogel pustiti, tak Sihar govori od totih

je to Samoa močno razjezlo, je vendar rekel: Mi ravno že hočemo z ludstvom ino z ludmi frankoskemi krali podložni biti, če le on tudi z nami hoče prijatelstvo deržati. Na to Sihar odgovori, da Frankovje, ki so Kristjani ino služebniki božji, nemorejo z paganskimi psi v prijatelstvi biti. Samo odgovori: „Mi psi bomo vas z zobmi razcésali, če bote vi služebniki božji proti Bogi storili“, — ino dá Sihara iz svojega kralevskega grada vunta verči. Na to se (631) kervavi boj začne med Slovenci ino Franki. Dagobert pride z tremi vojskami Frankov ino Alemanov v Samovo velko deželo, ino tudi Longobarde pertisne, da od spodnjega kraja nad Slovence perprašijo. Pri Vogastem ali Vogatsgradi (kastrum Vogastense [1]) je najvekša bitva. Kral Samo z svojimi Slovenci premaga vse Nemce, njim proč vzeme vse, ino nje iz svojih dežel pretira. Potem Samo gre večkrat nad Nemce, ino se v svoji oblasti junačko obderži, odbijajoč sploh tak Avare kak Nemce od svojih slovenskih dežel.

Ob totem časi se je pergodilo, da so Bulgari, od Avarov pregnani, pri frankoskem krali Dagoberti za naselbine prosili. Dagobert Bojuarom ali Bavarom zapové, Bulgare na zimo v svojo deželo gorvzeti, ino tak njih gré 9000 v bavarsko zemlo. Ali nečlovečki Nemec Dagobert Bavarom vkaže, Bulgare v eni noči — vse vbiti —! Tak vbogi Bulgarje tam najdejo smert, gdé so za živlenje prosili. En sam njihov poglavarič je z 700mi v Samovo slovensko deželo vujšel, ino z totimi dugo tu ostal.

Samo je bil zvumen, močen, vitežki poglavar; on je Slovence iz avarskega sužanstva oslobodil ino nje v narodni sloboščini obderžal noter do svoje smerti. [2]) Kak je pa on (658) bil vmerl, so Slovenci, kak je prejd pri njih vpelano bilo, se zupet na več rodov pod svoje in njih izbrane vajvode podali ino tak se razklali, tak je tedaj tudi njihova moč se razdjala, slovensko kralestvo je razpalo na male razlomke, keri več ne so vkupderžali. Tak so tedaj Avari zupet v našo Štajersko, posebno v gornjo noter vderli, ino do Anas (Ens) vode vse gladko vunsporopali, vse mésta ino vesnice, vso obdelano zemlo tak na nič djali, da je gornja Štajerska pále griva pustina postala ino počasih z šumami ino hostami zarasla. Za dolnjo Štajersko je bolše bilo, zakaj tu so Gorutani še sploh se proti Forjulcom (Friaulcom), Bavarom ino Avarom dobro branili. Ali da so Avari tudi dolsem duže vekšo silo delali, ino Gorutanom drugi slovenski rodovje ne pomagali, so oni mogli Bavare na pomoč zvati, ino so ravno z tem si svojo koreniko odsekali. Bavari so njim radi na pomoč prišli, so tudi Avare odvernoli; ali za to je gorutanski vajvod Borut (748) mogel nemške Bavare za svoje gospode spoznati, ter njim svojega sina Karasta ali Karata, ino bratovega sina (stričeka) Hotimira (Hutemara) za zastávo dati. Po Borutovi smerti so Bavari njim Karata ino za totim Hotimira za vajvoda poslali. Hotimir je svojega sina Vladuha (Valduha, Waldunga) za vajvoda postavil (769). Proti totem so pa paganski slovenski žlahtniki, celski, slovenjo-grački [1]) ino mariborski (marburski) se spuntali ino ga pregnali. Spuntanje pa je bavarski vajvod Tasilo II. potišal ino pregnanega Vladuha zupet v njegovo oblast postavil; slovenski žlahtniki se drugoč sprotivijo, ino Vladuh nje še le prav z ostrim zamáhom zamore vkrotiti. — Totim slovenskim nepokojom je zadnič frankoski kral ino rimski cesar Karl Veliki (774) konec naredil. On je tudi Avarom moč poterl ino vse drugači spreobernil.“

dežel, ino Samo ino Sihar sta tote razgovore mogla v Koroški ali v naši Štajerski 'meti, tak je ali Samov kralevski grad mogel tu biti, kak tudi začetek njegovega kraluvanja; kajti znotrenjo-austrianski Slovenci so od Avarov največ terpeli, tu je ali najvekša nezadovolnost bila ino najprejd pomoč potrebna.

[1]) Toti Vagastgrad je mogel na Koroškem ali v naši Štajerski biti, najberže je naš Voigtsberg tisto toriše. Samošak na spodnjem ptujskem poli, ter Samošina tam blizu, Samobor na Horvatskem blizu Štajera pa tudi spomenejo, da je morebiti tu bil kakšen Samov gradič, tam kakšen terg itd.

[2]) Kak so za Rimlanov naše dežele do Dunaje se zvale rimske, ne nemške, tak so za Samoa krala se imenuvale slovenske, ne nemške, čeravno so Frankovje si nje svojili.

[1]) Toti žlahtniki so le samo tam imeli svojo stanje, kak je potlanji Slovenjigradec, ker je še le potli toto ime dobil. Pis.

Slovstvene stvari.

Profesor bibliotekar Matija Čop.

Nekoji podati o njegovu životu i delovanju, o njegovih odnošajih do predstojnika mu i vršnjaka i rodoljubnih mu prijatelja največe do doktora Franje Preširna, — po gdekoji prinesak i kronici réčkoga gimnazija.

Pod tem naslovom je v programu Kraljevske više gimnazije na Reki preteklo leto spisal ondašnji profesor in častiti naš rojak gospod Ivan Zupan na 31 straneh črtice iz življenja učenega profesorja in bibliotekarja Matija Čop a.

Opis ta je jako zanimiv, zato smo hvaležni sl. ravnateljstvu Reške gimnazije, da nam je te dni blagovolilo poslati en iztis imenovanega programa; ker so životopisne črtice pisane v hrvaškem jeziku, pa bi se jako prilegle letopisu naše slovenske „Matice“, naj bi odbor njen naprosil gosp. prof. Zupana za slovenski prevod, da potem tudi Slovenci beró njegov popis življenja Čopovega, ki ga domovina naša šteje v vrsto najodličnejših učenjakov svojih.

Politične stvari.

Sloga.

(Konec.)

Večno prepričanje naših želj in zahtev, ljuto ponemčevanje, preganjanje domačih uradnikov in slednjič razpuščenje narodne trgovinske zbornice nam mora biti opomin, da je zadnji čas, da se zdramimo iz svoje zaspanosti in nemarnosti, da opustimo vse domače prepire, in se oklenemo sloge.

Naša bodočnost je v nevarnosti, ubiti, umoriti nas hočejo kot narod, in podjarmiti vse do sinje Jadre. Rekel mi je nekdaj strasten Nemec: „wenn ich Regent wäre, dieser Bleiweis und dieser Costa müssten Schnee schaufeln, um sich zu ernähren.“ To se mi je zdelo tako znamenito, da tega do danes nisem pozabil; Nemec je prav iz srca govoril mnogim rojakom: Slovenec je rojen le za hlapca in delavca, in Nemec za gospoda; in če pridemo pod Nemčijo, mislim, ne bi se nam dosti bolje godilo. Branimo se toraj z rokami in nogami, dokler je še čas! In če smo enkrat vsi ponemčeni, kaj je postalo iz nas? Bastard, ki ni za druzega ko za industrijo! Vse naše upanje ni lastno, duševno življenje je proč, bili smo le gnoj, na katerega se tuja rastlina sadi, ker doma je zemlja že izpita, in vsa rast izumira! Pa naša domovina ni ugodna zemlja za tuj element; tudi mi kot gnoj ne spravimo ovenele germanske rože več k cvetu; bastardi so nerodovitni, vsaj v duševnem pomenu. Alzasi nimajo pesnikov, ne drugih slavnih ge-

nijev; v ponemčeni Prusiji ni genijev: Pomorjani (Pommern), Porusi (Provinz Preussen), kraji nekdaj slovanski, govorijo zdaj nemški, a pesnikov, genijev, lastnega duševnega življenja nimajo, Kopernik v Königsbergu je bil še rojen Poljak. Taki rodovi bastardi prevzamejo duševno življenje od tistih, ki so jih potujčili, a sami vstvariti ne morejo ničesar. Ali ni to žalostno?! Kdor bi to tajil, naj le premisli, kje so vsi veliki nemški geniji rojeni, in našel bo, da vsi tam, kjer je nemški živelj čist: Schiller, Rückert, Uhland (Schwaben), Göthe (Frankfurt), Friedrich II., Bismark (Brandenburg), Luther (Sachsen); v ponemčenih deželah, kakor Koroško, Štajarsko, Šlezko boš zastonj iskal genijalnih mož; te le prežvekujejo, kar so jim Nemci čiste krvi (Švabi in Saksonci) ustvarili. Te ponemčene dežele nimajo ne preteklosti, ne prihodnosti, kar se namreč duševnega življenja tiče, to je kazen božja, ker so se dale potujčiti!

Te in druge nezgode in britkosti nas čakajo, ako se damo ponemčiti. Ako pa se vbranimo, ako ostanemo Slovani, kaže se nam vsa druga prihodnost: ves slavenski jug nam je odprt; do črnega in grškega morja prebivajo Jugoslovani, ki so nam po jeziku sorodni, tako, da se razumemo, in bi se po oži zvezi vedno bolj razumevali; tam so lepi in rodovitni kraji, in marsikateremu delavnemu Slovencu se bo tam plodno polje odprlo za vsako stroko: učeni strokovnjak in prosti delavec našel bo tam kruha v obilnosti, in kupec bo prevažal razno blago iz kraja v kraj; slovenski obrtnik bo svoj izdelek imel kam prodajati. Ravno na to poslednje moramo polagati posebno važnost: slovenska zemlja ni posebno rodovitna; mnogo več prebivalcev, kakor jih zdaj ima, ne more rediti; Slovenci bodo primorani, ako se pomnožijo, poprijeti se rokodelstva in razne obrtnije; in kam bodo svoje izdelke prodajali? Nemška, Laška ste sami dosti obrtni: slovenski obrtnik ima le eno pot, kamor bo svoje blago oddajal, in ta je: slavenski jug. Mi smo toraj že materijalno navezani na naše južne brate. In že iz teh materijalnih ozirov kaže se nam srbo-hrvaščina neobhodno potrebna, treba je, da ostanemo Slovani, da se s tistimi razumemo, ki smo materijalno na-nje navezani.

Vsak pozna trivijalno-nemčursko frazo, da Slovenec brez nemškega jezika nikamor ne pride; če pa tej frazi na dno pogledamo, spoznamo, da nima nič v sebi: Slovenec ostane najrajši doma in od tistih, ki gredo na tuje, jih gre prostovoljno gotovo trikrat toliko na Hrvaško, kakor na Nemško. Mi potrebujemo nemščine le za to, ker so uradi in šole nemške, ker se vojaki nemško komandirajo; ako se vse te krivice odpravijo, ne bo nemščine drug potreboval, ko učenjak, ki se bo hotel iz nemških znanstvenih knjig učiti; ljudstvo samo pa nemščine ne potrebuje, to je le nemška laž; Slovenec ne tržuje z Nemcem dosti; če pride Nemec vino kupovat, naj se slovenski nauči, ne sprevidjamo, zakaj bi moral zato Slovenec nemški znati? Druge kupčije z Nemci pa skoraj nimamo. Pač pa kupčuje Slovenec s Hrvatom in s Trstom, in Trst je vendar-le slovensk in bo sčasoma še bolj slovansk, naj se Lahi še toliko branijo; kruh služit Slovenec ne gré na Nemško, saj Nemci sami nimajo kaj jesti; le ubogi uradnik mora tje, da nemškemu prostor naredi, da se ta pri nas široko vsede in gospoduje; ko bi pa vsa mesta na Slovenskem s slovenskimi uradniki nastavili, ne bi trebalo nobenemu Slovencu na Nemškem bivati.

In če se obrnemo do viših ozirov samostojnega duševnega razvitka, moramo pač reči, da obdarjeni Slovenci v zvezi z drugimi Jugoslovani lahko dospejo do najviše stopinje znanosti in umetnosti; lepe slovenske in srbske narodne pesmi so nam temelj krasnega pesništva, ki se bo na slavskem jugu razvilo; sposobnost Jugoslovanov za godbo in slikarstvo je že davno dokazana, in lepo število učenjakov, ki so naše gore listi, kaže dovolj, da bomo tudi v znanostih vse druge narode vsaj dosegli. Ob vso to bodočnost, ob vso to upanje nas hoče spraviti nemška slovnica, ako se je ne vbranimo. Sami sebi in naši bodočnosti, našim potomcem smo dolžni braniti svetinjo svoje slovanske narodnosti, ki ima najlepšo prihodnost.

Zato radi pozdravljamo klic po „slogi“, ki se je zadnje tedne zaslišal v raznih narodnih krogih, in ki smo ga mi vedno povdarjali — dosti dolgo brez vspeha. Slovenci, delajmo, žrtvujmo, ohrabrujmo se, ne vdajmo se! Bodimo složni!

Od naše stranke pričakujemo, da tega našega klica ne bo prezrla. Od „mladoslovenske“ stranke pa se nadjamo, da bo nam nasproti lojalna, da opusti nepotrebno liberaliziranje, ki je popolnem tuja rastlina; za nas sam „luxus“, in to drag „luxus“, ker nas stane naš nekdanji politični vpliv in nas zná stati našo bodočnost; pri nas ultramontoncev ni, naši duhovniki so narodnjaki, in ne iščejo druge domovine „onkraj gorá“, kar beseda „ultramontanec“ pomeni; edini ultramontanci so pri nas nemškutarji, ki jim bíje srce za domovino „onkraj gorá“, za Nemčijo. Le kdor bi krščanstvo hotel odpraviti, moral bi naše duhovstvo napadati; to pa tako trdno stojí v slovenskih srcih, da bi bile vse take poskušnje neplodne in smešne. Zatoraj ni nobenega vzroka, zakaj bi Slovenci ne mogli složni biti, vsaj smo bili složni do 1872. l., saj je to neslogo zasejal le nemški sovražnik, in mladoslovenci so se mu na limanice vsedli. Toraj, Slovenci, na tem se bo pokazalo, ali imamo prihodnost, ali je nimamo, če bomo znali složni biti; ako tega ne znamo, potem nismo vredni druzega, ko da nas potlačijo, da bomo spoznali, kako abotni smo bili, ko smo se pogubili po svoji neslogi, kakor to sprevidijo sedaj Poljaki, pa je prepozno!

Omeniti pa moramo, da to ni nobena sloga, če ne smemo nikomur nič očitati, ki se pregreši, ali nas celó izdá. Tako se huduje „Narod“ nad nami, da smo napadli dr. Razlaga. A če pomislimo, kako se je Razlag v deželnem in že prej v državnem zboru obnašal, potem mu pač ne moremo več zaupati; in pregreši se le „Narod“, ki take omahljivce brani, ker protežira polovičarsko omahovanje, ki je dostikrat bolj škodljivo, ko očitno nasprotovanje. „Kdor ni z nami, je zoper nas“, govorí pismo; Razlag je dosti jasno pokazal, da ni z nami, ergo! —

Pa prepirati se danes nočemo. Danes kličemo:

Bodimo složni, Slovenci,
„Sloga jači, nesloga tlači.“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Meni se je smilil mož, ki je prav po nedolžnem in gotovo po hudobiji sosedovih otrok, ki so v nazočnosti matere in morda celó po njej našuntani, metali kamenje čez ograjo, padel v tako škodo; tudi se mi je razsodba, katero je naredil po kratki preiskavi moj tovariš v uradniji, ki je pa imel velik strah pred pred-

stojnikom, čegar soproga je bila taka prijateljica Jonasove, površna, na vsak način prenagljena zdela; zato sem svetoval Linarju, naj se pritoži, in mu priporočil svojega prijatelja, odvetnika v mestu, ki je slovel zarad bistrega uma. Temu ga tudi še pismeno posebno priporočim, prepričan, da se bo zlasti te zadeve z marljivostjo lotil.

Prav iz srca me je res veselilo, ko čez nekaj časa pride razsodba više sodnije, ki strojarja nekrivega spozná. Enako razsodi tudi najviša sodnija, do katere se je bil Jonas pritožil.

Vsak lahko vidi, da je bil zdaj še le ogenj v strehi. Jonas je memo sosedove hiše kar pihal in stiskal palico v rokí. Vendar se ni druzega nič zgodilo, ko da so našli Linarjevega pesa kmalu potem mrtvega na vrtu. Bilo mu je zavdano.

Jonasu je vse privoščilo to, kar se mu je zgodilo, posebno še, ker je vsak videl, da ga zares prav tigrova jeza tare. Tržani so bili tudi pripravljeni na to, da bodo zopet kmalu kaj slišali od teh dveh, kajti kjer je žakelj jeze tako prenapolnjen, ko pri Jonasu, tam mora kmalu počiti.

* * *

Jaz sem bil v ta kraj poklican zlasti, ker so jeli prihajati na dan ponarejeni bankovci, in ker je vse kazalo, kakor da bi bila tu kje fabrika. Na svojem prejšnjem kraju sem bil že par takih ponarejevalcev steknil in jih izročil sodniji; pa neko temno in viharno noč so všli iz zapora in tako je bil sled zopet zgubljen. Od moje izurjenosti v teh rečeh se je nadjala viša sodnija, da bom tudi tu morda zasačil hudodelnike, če ne že steknil pravega gnjezda.

Ponarejenih bankovcev je čedalje več prihajalo med ljudi; skoro ni pretekel dan, da ne bi bil kdo zasačen pri tem, ko je hotel katerega izdati. A ti ljudje so bili večidel kmetje, ki so dobili ponarejen denar za živino in poljske pridelke mislé, da je dober. Žandarji so bili noč in dan na nogah, al pripeljali so le ljudí, ki so bili s temi bankovci sami goljufani, kar se je kmalu pokazalo. Jaz sem bil že skoro pol leta tu, a vse moje prizadevanje, preiskovanje, ponočno potovanje — vse je bilo zastonj, ponarejenega denarja je bilo čedalje več med ljudmí. Celó trgovec Jonas mi je izročil tri ponarejene desetake, rekoč, da jih je za les dobil.

Mene je to zeló gnalo. Od više sodnije sem bil dobil že tudi opombo, naj bom pridnejši, kajti dokazano je, da sled zasačenih bankovcev pelje večidel do tega (mojega) kraja, kjer se potem zgubi.

Da po vsem tem nisem bil židane volje, si vsak lahko misli, dasiravno mi vest ni očitala nikakoršne nemarnosti. Vsak si tedaj tudi lahko misli, kako se mi je razvedrilo lice, ko nekega jutra vstopi žandar Brenta in z vojaškim glasom naznanja:

„Gospod sodnik, zopet enega, ki pa ne bo tak, ko drugi.“

„Le noter ž njim!“ mu velim.

Žandar gre in kmalu potem potisne pred sabo v sobo kmetiča za roke zvezanega; potem mi pomolí zvezek bankovcev, katere je pri njem dobil, ter poroča:

„Tega lumpa sem vjel, ko je v bližnji vasi kupoval par volov in jih hotel plačati s takim-le denarjem.“

Kmet, sicer čedno oblečen in odkritosrčen videti, vzdigne zvezani roki in pravi s tresečim se glasom:

„Joj meni! Da bi bil vedel, da je ta denar ponarejen! Pa saj to ni mogoče! Strojar, ki je včeraj pri meni kože kupoval, mi je še vselej plačal s poštenim denarjem. Jaz ne morem verjeti, da bi bili ti bankovci ponarejeni.“

„Ponarejeni so,“ pravim jaz hitro jih pogledavši; „kje ste jih dobili? Govorite odkritosrčno!“

„O, saj bom, gospod doktor, jaz se še nisem nikdar lagal. Včeraj dopoldne pride k meni strojar, ki je že večkrat kupoval kože od mene, in praša, če imam jih zopet kaj. Imel sem jih pet, dve od svojih volov, tri sem pa v vasi kupil. Pokažem mu jih in ko se zmeniva, mi odšteje za-nje denar v samih bankovcih po deset goldinarjev, naloži kože na voz in se odpelje.“

„Ali ga poznate?“ vprašam in vprem svoje oči va-nj.

„Kaj bi ga ne? Saj sva že večkrat kupčevala in tudi pri mojih sosedih je kupoval. Včeraj je v naši vasi naložil poln voz.“

„Kdo je?“

„Kako se piše, ravno ne vem; pa saj vem za njegovo hišo. Če hočete, gospod doktor, vam jo grem kazat.“

„Ali je tù v trgu?“

„Kje pa? Tam-le doli zraven tistega juda, ki z lesom tržuje.“

„Linar?“ vprašam jaz zavzet.

„Da, da, Linar, prav imate, Linar je, saj sem že slišal njegovo imé. Le prašajte ga, on bo povedal, da je res od mene kupil kože in mi dal za-nje enajst desetakov pa dva goldinarja.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Trsta 13. dec. (*Goveja kuga; človeške kozé; čudno vreme; nérodna Rojanska čitalnica.*) Pred 14 dnevi se je živinska kuga v okolico (v Katinaro) priklatila iz Istre, in naš magistrat je ukazal precej obstražiti vse meje, da se kaka žival iz okuženih soseščin v našo okolico ne prikrade, in prepovedal vvaževati senó, rabljeno orodje itd. iz takih krajev. — V mestu se je ustanovilo, ni še dolgo tega, zdravniško društvo, katero pa še pričakuje potrjenja svojih pravil. Iz slabega na slabejše: Te dni so se izptujih dežel (iz Bizancije in Italije) po morji kozavi ljudje v Trst pripeljali in velika nevarnost je, da ne bi se ta kužna bolezen razširila, ki je v preteklih letih že toliko in toliko ljudí v našem mestu že pomorila. Tudi vreme je taki strašni morivki ugodno, namreč: južno gorko, za tukajšne kmete pa razun bolezni še osodepolno zato, ker ne morejo svojih del na polji izvrševati. Zdaj je skrajni čas namreč, da se oljke obelijo in olje ravna, ali v takem blatu, kam bo šel delavec? Ozimino tudi v teh časih pri nas sejejo, ali nemogoče je prvo ko drugo. Še sam sv. Miklavž nas ni mogel po svoji stari navadi obiskati in naše mlade po godu razveseliti, marveč truden mislil je bolj le na veča društva v mestu. Prav pa bi bilo, da bi bil v Rojansko čitalnico prišel sam parkelj ter z veliko in močno metlo debele nakopičene smeti iz nje pometel. Akoravno so vedenje te čitalnice poslednjega časa že pametni stareji domačini ustmeno, časniki pa grajali javno po časnikih, ostala je vendar, kar je bila. Nek debeli liberalni duh v njej veje: pleše in pije se od večera do jutra vse nedelje in praznike brez obzira na sv. čase. Prav zato so se pa že vsi udje (okolični) izbrisali, samo dva sta še ostala. Še celó gosp. Požar, gotovo spoštovanja vredni prejšnji predsednik, ki tudi malenkosti spregledati vé, ni mogel več prenašati takega početja, ter se je izbrisal.

Iz spodnjega Štajarskega 8. dec. — Že nekoliko tednov se pri nas in v vaséh sosedne Kranjske plazi človeče mnogobrojnih profesijonov; on zavaruje tiče, kateri mu na limanice gredó, pri „Gresham-u“, nadle-

guje, ponuja police in agenture, kjerkoli more, obrekuje, psuje slovenske prvake obeh strank, banko „Slovenijo“ in povrh tega pravi, da je slovensk rodoljub, da je toliko in toliko tisuč forintov za narodno stvar že potrosil! On pravi, da je 360 duhovnov na Kranjskem zavaroval in sedaj se baha in razjasnuje, kako da je „farje“ obdelal, da jih je za banko po njem zastopano pridobil. — Drugi posel, goloobritega človeka je ta, da se za kaplana izdaja. Približa se dekletom ali ženicam po štacunah in krčmah, govoreč, da jutre bode maševal v tej ali uni cerkvi, o tej ali drugi stvari pridigoval, prilagaje glose, pred katerimi mora pošteno dušo rudečica obliti. — Tretji „Geschäft“ je ta, da se izdaja za misijonarja ter revežu kmetu pripoveduje, da je iz daljnih krajev prišel, kjer je kot misijonar za kriščevo vero delal, da se sme ženiti, govori proti duhovstvu, papežu, spet drugim pravi, da je „skopec“ in enake druge marjedlice. Res! strmeti mora človek, kateri je primoran njegove govore po krčmah poslušati. — Ako je res, da se toliko duhovnov pri tem čednem 40letnim golobradaču zavaruje, obžalovati moram ne le njih, ampak celo Slovenijo, kajti prišli smo po takem do propada, do katerega nas je prokletstvo razceplenja vrglo, da raje po ptujih sredstvih segamo, kot svoje domače zavode podpiramo. Ne delimo se v „liberalne“ ali „klerikalne“, kajti sloga jači, nesloga tlači! Popustite tuje navade, poprimite se domačega, podpirajte ga, da se krepi, dviga in novooživljena banka „Slovenija“ iz materijalnega boja, zmagovalka izide! Vlado pa opozorujem, naj že iz stališča javne nravnosti (Sittlichkeit) z debelim prstom poteptá nečednega agenta pseudokaplana, misijonarja!!

Iz Ljubljane. — Imenik volilcev za zbornico trgovsko in obrtnijsko, kakor ga je pod krilom viteza Vesteneka sestavila volilna komisija, je zdaj na ogled razpoložen pri okrajnih glavarstvih po deželi, in čas reklamacij (pritožeb) volilcem, ki so izpuščeni ali pa v napačni oddelek vvrsteni, je podaljšan do 29. dne t. m.

Ta sprememba je menda nasledek ostrih besed, s katerimi se je deputacija državnih poslancev (grof Hohenwart, grof Barbo in dr. Vošnjak), kateri je bil grof Hohenwart govornik, pritožila pri ministru trgovstva dr. Banhans-u zoper enostranski imenik volilcev, njega nepostavni razglas in nepravilno sestavo volilne komisije, ter upravičeno željo izrekla, naj se ustavi volitev, razpusti volilna komisija s predsednikom njenim, ki nima zaupanja pri veliki večini ljudstva Kranjskega, in nov volilni imenik naredi.

Prav to je zahtevala tudi deputacija 15 Ljubljanskih mestjanov, večidel trgovcev in obrtnikov s tremi deželnimi poslanci, ki je bila v nedeljo pri načelniku deželne vlade vitezu Widmanu in kateri glavni govornik je bil dr. Costa, katerega so v nadaljevanji razgovora podpirali dr. Zarnik, V. C. Zupan, Horak in Petričič. Vladni načelnik je deloma zagovarjal volilno komisijo, deloma pa se izgovarjal s tem, da mu malo časa še bivajočemu v deželi niso znane osobne razmere natanko. Konečno bila je njegova beseda ta, da so volilcem pritožbe odprte, in da odločilno besedo ima le minister.

Mi moramo obžalovati tako rešitev upravičenih pritožeb. Ko bi gosp. vladni načelnik slišal stoterne glasove hude nevolje o Vesteneckovi kompoziciji volilnega imenika, kakor nam dohajajo iz vseh kotov dežele naše, ne bi mogel zagovarjati onega glasovitega imenika, ki ga na deželi škandal imenujejo zato, ker se iz njega preočitno vidi, kam je v nasprotji z volilnimi imeniki poprejšnjih let meril z novim imenikom oni vitez Vestenek, o katerem je vlada dolžna ostala odgovor na interpelacijo v deželnem zboru. Vsaj vendar vladni načelnik ne more misliti, da s tako očividno krivičnim operatom se pospešuje veljava (avtoriteta) vlade, marveč da se le bolj podira v današnjih časih, ko od dne do dne zaupanje v pravico bolj omahuje. Kranjska dežela ni ne domêna nemčurjev, ki politiko nesó celó v obrtnijsko zbornico. S tem, da je zasegla včeraj policija „Slov. Nar.“, ki je v nemškem pismu prinesel politični životopis mladega viteza Vestenecka, se pač ne bo dalo preveriti mnenje velike večine naroda našega o Vestenecku.

Ker Slovenci še nikoli niso zgrešili postavne poti, je tudi v tej borbi gotovo ne bodo; šli bodo po 5, 7 do 10 ur dolgo pot v okrajna poglavarstva ogledat volilni imenik, ki bi se jim bil moral v bližnjih davkarijah na ogled razpoložiti.

Zato se obrnemo še enkrat do naših ljudí po deželi in jim živo na srce pokladamo: ogledite imenik, ali niste v napačni oddelek vpisani, ali iz imenika celó izpuščeni. Kdor je trgovec in plačuje od svojega patenta brez priklad 8 gold. 40 kr. davka, ima volilno pravico v trgovskem razredu. — Pritožbe tudi mi radi prejemamo, da jih oddamo volilni komisiji.

— V „Laibacherici“ je konstitucijska, nam nasprotna stranka že oklicala svoje možé za trgovinski oddelek zbornice Ljubljanske. — Pazite, prijatelji, da se nikdo naših ne vsede na te limanice!

— (*Odbor družbe kmetijske*) je v poslednji seji sklenil, obrniti se do mestnega magistrata, naj si od c. k. deželne vlade izprosi privoljenje, da prvo sredo vsacega meseca smejo zraven navadnih tržnih sejmov tudi živinski sejmí biti, kajti to bi polajšalo kmetovalcem prodajo goveje živine, pa bi tudi mesarjem dalo priložnost, si v Ljubljani kupiti živine in tako prihraniti si stroškov potovanja po deželi, to pa bi utegnilo tudi znižati ceno mesá Ljubljančanom.

— (*Ovce iz državne subvencije*) dobijo letos sledeči gospodarji, ki se s tem tudi očitno opomnijo, da v **soboto** gotovo pridejo po-nje v Ljubljano in se zato oglasijo v pisarnici kmetijske družbe (v Salendrovih ulicah št. 195):

Iz Gorenskega: Prežeij Miha iz Srednje vasi v Bohinju, Mahkovec Janez iz Janč, Črni Miha iz Rečice, Kepec France iz Češnjic, Hribar Martin iz Cirkuš, Šuštar Tomaž iz Vina, Razpotnik France iz Razpotja, Kuhar Matevž iz Belepeči, Resnik France iz Zabojevega, Klinar France iz Jesenic, Kelbelj Janez iz Bohinjske Bele, Zalaznik Matevž iz Tuhinja.

Iz Dolenskega: Repše Ignacij iz Št. Janža, Jarc Anton iz Ajdovice, Babnik Janez iz Soteske, Podlesnik Anton iz Jagnence, Lužar Andrej iz Brezja.

Iz Notranjskega: Kavčič Matija iz Zavraca, Margon France iz Trnja, Kavčič Jurij iz gornjega Vrsnika, Modrijan Miha iz Rovt, Korenič Matija iz Žiberš, Nagode Luka iz Ravnika, Leskovec Janez iz Hotederšice, Klemen Andrej iz Predjame, Gerdadovnik Janez iz Vrzdenca.

— (*Čitalnica Ljubljanska*) je imela svoj letni zbor 13. dne t. m., v katerega je prišlo 40 udov. Predsednik dr. Jan. Bleiweis se je v začetnem govoru ozrl na delovanje njeno v preteklem letu, rekši, da je ponudila družbenikom svojim v berilu obilih časnikov mnogo duševne hrane, v besedah in veselicah pa dokaj vedrilnega; s toplo besedo se je zahvalil vsem delalnim močém za krepko pripomoč, po kateri se je čitalnica naša edina ohranila na onem stališču, na katerem je iz prvega svojega začetka bila, v to pa da je najbolj pripomoglo složno delovanje odborovo. Omenivši, da finančni stan njen je ugoden, spominjal se je naposled še preteklo leto umrlih udov ter posebno dveh značajnih rodoljubov: dr. Orla in dr. Vončine,

ki sta mnogo let odbornika bila čitalnici. — Tajnik g. Franjo Ravnikar je bral potem poročilo o delovanji odborovem preteklo leto; v prihodnjem listu natisnemo to poročilo celo. — Blagajnik gosp. Andrej Kremžar je priobčil račun preteklega leta in proračun za prihodnje leto, v katerem je kazal, da se tudi vprihodnje nimamo nobenega deficita bati. — 39 oddanih volilnih listov je kazalo, da so bili sledeči gospodje, večidel enoglasno, voljeni v odbor: Dr. Jan. Bleiweis za prvosednika, gosp. Franjo Kadilnik za blagajnika, za odbornike pa gospodje: dr. Karol Bleiweis, dr. Costa, Franjo Drenik, Anton Jentl, Karol Juvančič, Leopold Klinar, Andrej Kremžar, Matevž Kreč, Miha Pakič, dr. Poklukar, Franjo Ravnikar, Hugo Turk, V. Valenta, Ivan Vilhar, dr. Zupanec. — Ker čitalnica je središče narodnega družbenega življenja, želimo jej, da se nam ohrani v čedalje veselejšem napredku.

— (*Gvidonu pl. Raab-Rabenau u*), slovečemu pianistu na Dunaji, rojenemu Kranjcu, sinu v Ljubljani obče spostovanega rajncega c. kr. vladnega svetovalca Karola pl. Raab-Rabenau a, se je, brez njegove prošnje in akoravno se je mnogo druzih imenitnih muzikov za to mesto jako potezalo, ponudila služba profesorja za prednašanje na glasoviru na Dunajskem konservatoriji, ki jo je tudi prevzel meseca oktobra t. l. Tako odlikovanje je pač velika čast našemu rojaku.

— (*Dobrodelna predstava v reduti*) je bila po vsem izgledna, dvorana je bila natlačeno polna, čistega dohodka 130 gold.

— (*Slovensko gledišče.*) V soboto so bili prostori prazni, prva igra, sama na sebi ne veliko vredna, je bila splošno tudi jako slabo igrana. Bolj všeč je bila poslušalcem opereta. — V nedeljo se bo igral prvikrat „Zakotni pisač“, vesela igra v 4 delih.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Deželnim odborom je od ministerstva došlo naznanilo, da se deželni zbori začnó med veliko nočjo in binkoštmi.

— Počitnice državnega zbora se začnó menda 20. dne t. m. in nehajo 20. jan. prih. leta. Dozdaj je trajal še razgovor o državnem proračunu. Ostre pušice so letele posebno v Stremajerja pri razgovoru o proračunu za šolstvo ter ga tako spravile iz kože, da se je zeló lovil in slednjič celó cesarjevo rodovino v razgovor zlekel, rekoč, da je nemška; dr. Meznik ga je prav dobro zavrnil, da po žilah cesarjeve rodovine teče tudi kri Přimislidov in Jagelonov ter da se cesar sam kaže prijaznega vsem narodom in cesarjevič uči se celó češkega jezika. — Dobro podajal je ministra tudi Bärenfeind in rekel, da šolske zadeve ne spadajo v področje državnega zbora, marveč deželnih zborov. Ministru ugodno sta govorila dr. Razlag, ki si je s svojim govorom pridobil pohvalo zagrizenega Nemca Fuxa in najhujših nemčurskih listov, — in Dolfi Schaffer, kateri je pogrete znane Dežmanove žgance o naših šolah ponujal zbornici; pa že v zbornici se ni nikomur vredno zdelo odgovarjati na take otrobe, zato se tudi mi za njegove čenče ne zmenimo. — Greuterjev govor bomo prihodnjič bolj obširno priobčili.

Listnica vredništva. Gosp. Jan. K-čanu: Pesem od „kóz“ bi potrebovala veliko poprav. Pišite nam raji večkrat kaj druzega zanimivega, kar se zgodi v Vašem kraji, radi bomo natisnili. — Gosp. Jož. Š. v M: Radi bomo vložili Vašo pritožbo zarad volilne pravice pri zbornici kupčijski. — Več gosp. dopisnikom: Dopise Vaše drugi pot.

Vabilo na naročbo „Novic“ za leto 1875.

33. tečaj nastopijo „Novice“ v novem letu, od katerega smo ločeni le še 14 dni, zato se oglasijo danes svojim prijateljem z vabilom na novo naročbo.

Obseg našega lista in načela vredništva ostanejo v vsem, kakor so bila 32 let, delovaje za napredek narodnega gospodarstva in obrtnijstva, in zadovoljni lahko rečemo, dosegla veliko. Obravnave dandanes jako važne družbe kmetijske zvedó bralci najpoprej po našem listu, kateremu odbor izročuje svoje sklepe in oklice.

Kakor pa so v druzih, narodu slovenskemu potrebnih stvaréh dozdaj, tako bodo tudi vprihodnje donašale mnogovrstnih podukov in novic, ne zanemarjaje slovenskega slovstva in šolstva.

Čeravno „Novice“ kot tedensk list političnega polja ne morejo obdelovati obširno, obdelujejo ga vendar toliko, da bralci njihovi vse, kar se važnega po svetu zgodí čez teden, na kratko rečeno po njih zvedó. Ker njih program, ki so ga prve razvile na Slovenskem, ostane nepremakljiv, „za vero, dom, cesarja“, pripravljene so na neprestali boj z lažnjivim in puhlim liberalizmom in poganskim brezverstvom, kakor dozdaj, tako tudi v prihodnjem letu, v katerem, ako nas vsa znamenja ne motijo, bosta konec vzela oba.

Svojim častitim dopisnikom, ki so nas dozdaj prijazno podpirali v vzajemni borbi zoper nasprotnike našega programa, ki je program poštenega naroda slovenskega, izrekamo pri tej priliki prisrčno zahvalo za njihovo pomoč, ter jih vljudno prosimo, nam podpore svoje ne odtegniti v prihodnjem letu.

„Oglasnik“ ostane kakor dozdaj, glasilo raznih naznanil, oklicev itd.

Cena nizka, kakor je bila, ostane „Novicam“ z „Oglasnikom“ vred tudi prihodnje, one veljajo

v tiskarnici prejemane za celo leto	4 gld.	— kr.	
po pošti pošiljane	4 „	60 „	
v tiskarnici prejemane za pol leta	2 „	— „	
po pošti pošiljane	2 „	40 „	
v tiskarnici prejemane za četrt leta	1 „	— „	
po pošti pošiljane	1 „	30 „	

Za pošiljanje na dom v Ljubljani za celo leto se plača 40 krajc.

Naročnina se pošilja Blaznikovi tiskarnici v Ljubljano in to najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen), ki se dobivajo pri vsaki pošti in veljajo le 5 krajc.

Častite naročnike prosimo, naj hitijo z naročilom, da brž prvi list o novem letu v redu dobijo.

Vredništvo.